

PAULINA TENDERA

TROPY MITU W POLSKIEJ KULTURZE WSPÓŁCZESNEJ

Anna Kapusta *Gry w kulturę: gry w mit. Mitografia jako lektura* Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012, 154 strony.

W roku 2012 nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego ukazała się książka Anny Kapusty *Gry w kulturę: gry w mit. Mitografia jako lektura*. Na stu dwudziestu pięciu stronach autorka przedstawia własne podejście do zjawiska mitotwórstwa w kulturze.

Dla Anny Kapusty mit jest przede wszystkim naturalną odpowiedzią człowieka na imperatyw poszukiwania sensu w codziennych doświadczeniach życiowych, a jednocześnie opowiadaniem egzystencjalnego paradoksu ludzkiego życia polegającym na chronicznej sprzeczności, której nie sposób pojąć, ale której istnienie raz po raz potwierdzamy w tworzonych i przypominanych opowieściach. Paradoks egzystencji, będąc czymś niezrozumiałym, stanowi również element wyparty, dlatego autorka podkreśla, że język mitu jest językiem wywodzącym się z negacji, jest niczym nowy słownik tego, co zostało przez system społeczny odrzucone¹.

Mit powstaje wszędzie tam, gdzie różnorodność doświadczeń życiowych generuje sprzeczności i paradoksy poznawcze. Jak pisze Kapusta: „im więcej sygnałów ze środowiska, tym większa potrzeba ich integracji. Im więcej znaczeń, tym pilniejsza będzie konieczność ich selektywnego uporządkowania. I wreszcie: im więcej procesów myślenia, tym bardziej prawdopodobne mitotwórstwo”². Tak przedstawiony mechanizm ma zostać opisany na przykładach zawartych w książce.

¹ A. Kapusta *Gry w kulturę: gry w mit. Mitografia jako lektura* Kraków 2012 s. 19.

² Tamże, s. 24.

Książka *Gra w kulturę...* nie jest jednak typowym wykładem teorii socjologicznych czy antropologicznych. To raczej interesująca podróż przez polską kulturę współczesną. Praca stanowi próbę praktycznego zastosowania teorii mitu do interpretacji wybranych przez autorkę obiektów kultury – dzieł literackich, scenicznych i filmowych. Inaczej mówiąc, książka stanowi próbę zestawienia różnych przykładów myślenia mitycznego, które zostały ujętykowane, a więc zrealizowane w odmiennych gatunkowo tekstach kultury symbolicznej³.

W książce autorka omawia pięć tropów, za których pośrednictwem prezentuje swoje refleksje. Trop pierwszy to rozważania nad *Dzieckiem przez ptaka przyniesionym* Andrzeja Kijowskiego, trop drugi stanowi namysł nad *Śmiercią Ofelii* Stanisława Wyspiańskiego, szczególnie w aspekcie mitu kobiecego. Trzeci z kolei to interpretacja *Requiem* Stanisława Przybyszewskiego, następny to opis działalności twórczej kabaretu *Loch Camelot*. Ostatni trop wiedzie czytelnika wprost na współczesną wieś, gdyż stanowi ciekawą antropologiczną krytykę koncepcji serialu *Ranczo*, emitowanego w ostatnich latach przez Telewizję Polską.

Praca zakończona zostaje szerokim i abstrahującym nieco od całości rozważań posłowiem *(Nie)domknięcie*. „*Brud w oku patrzącego*”, które inspirowane jest książką Mary Douglas *Czystość i zmaza*. Praca Douglas rzuca nowe światło na problem ponowoczesnych konstruktywizmów w naukach antropologicznych. Ten problem Anna Kapusta szeroko rozwija i omawia. Autorka poświęca dużo uwagi na polemikę z *Przedmową* do książki Douglas, której napisania podjęła się Joanna Tokarska-Bakir.

Kończąc tę krótką notę, wypada jeszcze wspomnieć, iż publikacja ukazała się z pomocą Instytutu Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Towarzystwa Doktorantów UJ oraz Fundacji Studentów i Absolwentów UJ „Bratniak”.

Paulina Tendera – e-mail: eik@iphils.uj.edu.pl

³ Tamże.